

LBRIS

We know
books

Mihail Sebastian

Oraşul cu salcâmi

EDITURA
ART

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL I. Întâiul sânge	7
CAPITOLUL II. „Dar nu vezi că au înflorit salcâmiile?“ ...	14
CAPITOLUL III. <i>Paul și Virginia</i>	23

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL I. Recepție la prefectoreasă	43
CAPITOLUL II. Zile de iarnă	49
CAPITOLUL III. Evadarea	55
CAPITOLUL IV. Elisabeta Donciu	64
CAPITOLUL V. Buță	71
CAPITOLUL VI. Catren	77
CAPITOLUL VII. Evenimente în oraș	89
CAPITOLUL VIII. Între Vii	95

PARTEA A TREIA

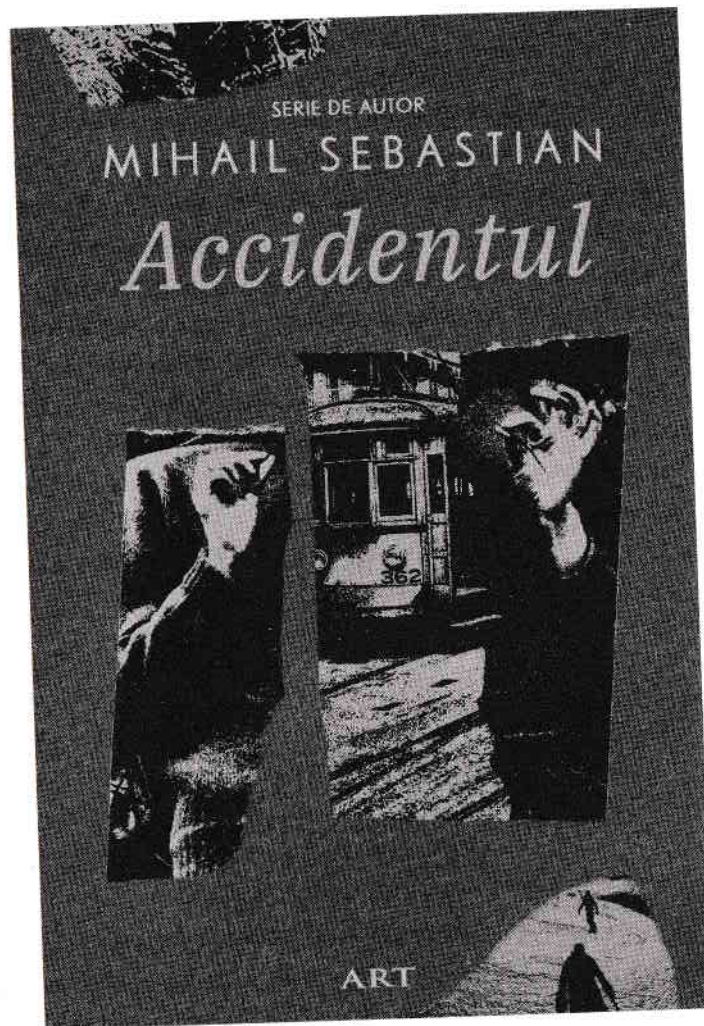
CAPITOLUL I. Paul și Lucreția	107
CAPITOLUL II. Cello Viorin	116
CAPITOLUL III. <i>Soeur Denise</i>	132
CAPITOLUL IV. O întoarcere și o plecare	143
CAPITOLUL V. Singură	152

CAPITOLUL VI. *Cânteccele blondei Agnes* 159
 CAPITOLUL VII. Buță prizonier. 169

PARTEA A PATRA

CAPITOLUL I. Într-o zi de iulie... 177
 CAPITOLUL II. Rochia neagră. 183
 CAPITOLUL III. Strada Cerbului 191
 CAPITOLUL IV. Elisabeta îngrășată 201
 CAPITOLUL V. Noaptea cele dintâi și cele din urmă. ... 210
 CAPITOLUL VI. *Suită pentru pian și mică
 orchestră (op. 6)* 219

De același autor
la Editura ART:

Citiți un fragment

CAPITOLUL I

ÎNTÂIUL SÂNGE

Când, într-una din ultimele zile ale acelui februarie cu soare, Adriana, întoarsă la prânz de la școală, se opri în prag și spuse că „nu se simte bine“, doamna Dunea înțelese că ceva neobișnuit se întâmplă cu fata ei.

Nu o durea nimic. Era doar palidă și își simțea ochii calzi.

Încercă a doua zi să se ducă la școală, dar se întoarse din stradă, se uită o clipă spre maică-sa, rămasă în poartă s-o petreacă, și fugi repede pe lângă ea, până în casă, să plângă pe coada pianului deschis.

Era bolnavă? Medicina domestică a familiei Dunea rămânea dezarmată în fața acestei paciente fără dureri și fără glas.

— Adriana, spune mamei ce te doare.

Nu știa. Era soarele de primăvară prea curând venită? Era lumina dublă a dimineții și a zăpezii? Era mirosul acela putred și nou a două anotimpuri ce se întâlneau?

Nu știa. Toate acestea sau poate altele, mai confuze, o amețeau. Pasul ei, de obicei mic și ferm, se deschidea acum leneș, înăbușit în covoare și împiedicat parcă de o trenă

imaginară, în scoborârea unei scări enorme. Adriana căută în registrul modest al cunoștințelor ei literare o imagine și o găsi: o infantă care se stinge de tuberculoză și singurătate, purtându-și rochia de paradă în sala tronului pustie.

Chemat din oraș, domnul Iuliu Dunea, care nu le cunoștea pe eroinele fetei lui, o întrebă părintește dacă nu cumva îi e deranjat stomacul. Nedelicatețe la care fata răspunse cu un hohot de plâns, aruncându-se în brațele mamei, care tocmai intra pe ușă. Părinții se întrebară din ochi, peste capul aplecat cu disperare între ei, și nu găsiră niciunul răspunsul așteptat. O clipă, plânsul Adrianei stăruie, mai domol și înduioșat de propria lui tragedie, în odaie...

Prudent, domnul Dunea reteză scurt scena, bunul lui simț neîngăduindu-i să accepte în locul unei dureri de cap sau de picioare, pe care ar fi înțeles-o, o criză de lacrimi din senin.

— Prostii, zise. Am să trimit doctorul.

...Spre seară, cu ziua care se ducea, exasperarea Adrianei scăzu. Se culcase și – în așternut, la acea oră neobișnuită – avu o senzație de moleșală, de maladie ușoară, de convalescență, senzație care îi amintea de anumite seri de vacanță, de anumite ceasuri petrecute în curte, pe *chaise-longue*, în așteptarea somnului care întârzia.

Îi întinse doctorului o mână moale și surâse. El o păstră în mâna lui și își consultă cu destulă neglijență ceasornicul, numărând bătăile pulsului. Nu era dispus să-și ia în serios bolnava, dar deveni atent când îi văzu trupul gol. Era al unui copil și avea totuși în liniile lui drepte o ciudată

trăsătură de asimetrie și destindere. Pieptul acela de băiat abia mai răsărit se rotunjea ușor în jurul celor două puncte roșii și avea, în mișcarea regulată a respirației, o înălțare aproape voluptuoasă de sân. Dacă Adriana n-ar fi ținut cu îndărătnicie plapuma mai sus de șolduri, doctorul ar fi văzut același tăcut efort către maturitate și în linia picio-rului, subțire de la gleznă la genunchi, dar plină și desenată precis pe pulpă.

Ridică ochii spre capătul opus al patului, de unde mama urmărea îngrijorată examenul și zâmbi cu înțeleș.

— Mai nimic, mai nimic. Fata crește.

Și pentru că doamna Dunea ezită să înțeleagă, el stăruie.

— Înțelegeți? Adriana nu mai este un copil. Curând, foarte curând, are să fie o adevărată duduie.

Plictisită de vizita prea lungă a medicului, Adriana nu prinse pe moment înțelesul vorbelor lui. Și le repetă indiferentă în gând și – ca și cum de abia atunci, în murmurul ei interior, ele ar fi prins realmente un sens – tresări.

O căldură moale îi trecu pe obraji și se răspândi prin tot corpul.

„Vai tu, ce bine!” ar fi strigat Adriana, dacă în locul mamei, la căpătâi, ar fi vegheat Cecilia, colega ei de bancă, și ar fi bătut copilărește din palme. Încercă gestul. Dar un instinct sigur îi porunci să-l oprească la timp. Nu știa precis de ce, dar simți că este în bucuria ei un lucru nepermis. Vocea corectă a doctorului, zâmbetul stânenit al mamei, tăcerea ce se făcuse brusc, toate acestea la un loc și încă ceva mult mai puternic și mai adânc decât gesturile lor, ceva care se desprindea din inima fetei și se urca în gât, ca un gălgăit nedistinct de sânge cald și râs nebun, îi spuseră că,

în fond, „Adriana nu mai este un copil“, cuvintele acestea simple, care, într-un salon, ar fi fost luate drept o politețe oarecare, ascundeau un mister pe care o fată cuviincioasă nu trebuie să-l priceapă în fața părinților ei.

Se surprinse deci cu mâna ridicată în aer și nu știu ce să facă cu ea. Căuta un gest convenabil care să sfârșească mișcarea începută și, pentru că nu găsi, își retrase brațul repede, cu o stângăcie speriată, de care mama și doctorul făcură haz. Adriana se temea de ei. Voia să fie singură. Se întoarse în așternut încet, lăsându-se pe coapsa dreaptă, bucuroasă să-și simtă greutatea, privi frumos și spuse cu o voce caldă, alintată:

— Mi-e somn, mamă...

Zilele care urmau întâmplării acesteia fură insuportabile. Adriana amenința casa întregă cu accesele ei de plâns, gata să se pornească la întâia vorbă, spusă prea tare sau prea încet, în odaia alăturată, în curte sau undeva prin vecini. Nu suferea zgomotele. Nu suferea liniștea. O indispucea umbra ștearsă a serii, când pe la ceasurile șase (era în martie), lucrurile din curte, privite prin fereastră, își pierdeau conturul. O enerva lumina dimineților, albă și crudă ca strălucirea bucății de fosfor pe care odată, la pension, o tăiasă profesoara pe o hârtie sugătoare. Soarele acela sunător ce inunda străzile ca o enormă revărsare de ape transparente o amețea și îi făcea rău.

Obrajii aveau o culoare veștedă, închisă aproape de ochi, rotunjită acolo în cearcăne mari și descrescând apoi până la colțul buzelor, unde săpa un surâs umbrat.

Dispozițiile fetei variau de la o clipă la alta. Era agitată, temându-se de zgomotul cel mai depărtat, îngrozită de propriul ei glas, respirând sacadat și grăbit ca după o fugă fantastică, privind rătăcit în jur, oprindu-se atentă în mijlocul vorbei, ca și cum ar fi ascultat cum se dezleagă undeva înăuntrul ei o taină, revenind pe urmă cu o grabă care nu se știa bine dacă vrea să scuze oprirea sau vrea să evite o explicație. Se mișca atunci febril, cu gesturi repezi, părăsind un lucru început pentru altul, de care uitase cu o zi înainte și pe care avea din nou să-l lase peste două minute, neîndemânatică și proastă, țipându-și enervarea prin toată casa, peste capul tuturor, până ce, obosită de efortul acesta, rușinată de aceste mici mizerii, se oprea brusc și izbucnea în plâns.

Avea atunci impresia că inima i se rupe și că tot sângele izbucnește de acolo într-o surdă hemoragie. Gândul o emoționa: se vedea neînțeleasă de toți, singură pe lume cu marea ei sfâșiere, sortită să moară la cincisprezece ani ca o floare în prima noapte caldă, prizonieră între pereții casei, între oamenii orașului și pe întinderea pământului, tristă și singură, numai ea, săraca. Și ofta.

Dar într-o noapte, boala ei ciudată se dezlegă. Dintr-o sfârșeală, despre care nu-și dădea seama dacă era leșin sau somn, o trezi târziu după miezul nopții un fior. Adriana nu știa ce este: să fi atins din greșeală cu piciorul bara patului și răceala alamei să-i fi trecut pe trup ca o pânză de apă?

Simțea cum se desprinde înăuntrul ei o linie rece și cum se pierde treptat într-un clocot surd de căldură, cum se împotmolește această șuviță de frig într-o dogoare de sânge și cum ființa ei întregă se mistuie ca într-o mare și

singură văpaie. Era o senzație de alunecare înceată. Nicio asprime în trupul acela destrămat.

Simțea numai cum trăiește fără dimensiuni, într-o aceeași carne blândă și umedă, la fel de neprecisă pe pulpă, pe brațe, pe obraji, substanță elastică și moale, miez cald de pâine neîncepută, cartilaj crud de stridie palpitând într-un sânge care vrea să spargă și nu poate.

Ar fi vrut să strige. Nu de frică, dar i se părea că glasul ei tare ar fi fost acolo singura dovadă că trăiește și că, în efortul de a rosti un cuvânt, s-ar fi simțit întregă cum se încordează și cum se rupe din această agonie, în care avea conștiința neclară că se pierde. Ar fi strigat cu nădejdea de a se regăsi. Tăcu totuși. Nu era capabilă de efort: ar fi istovit-o. Se lăsă prinsă mai departe în acea nesfârșită oboseală și se sorti învinsă nenorocului ei.

„Dacă mor?”

O lacrimă tremură între gene. Gândul o revolta. Nu, nu trebuie să moară aici, singură, fără știrea nimănui, nenorocită în nepăsarea nopții, sfârșindu-se de o durere fără nume, simțind că se duce și incapabilă totuși să se împotrivească ceasului din urmă, măcar cu un strigăt, măcar cu un suspin.

Își strânse pumnii; și îi găsi. Fu întâia senzație fermă în acea pierdere, îi lipi de coapse și îi apăsă băiețește în carne. Se afla, în sfârșit, mădular cu mădular, își refăcea corpul subțire între perne. Era o încordare cruntă, disperată, ce trebuia să-i înfrângă moleșeala, să-i descurce țesuturile adormite, să-i biciuiască membrele paralizate.

Se îndulci însă ceva în această rezistență și trupul se rotunji ca sub povara unei greutatei dinăuntru. Un alt val de

moleșeală zvâcni undeva în sânge, într-o palpitate domoală, rugătoare. Trebuia să se frângă ceva acolo. Corpul tot se învoldura în acea dureroasă voluptate de carne rănită. Fata încercă slab o ultimă opintire. Apoi căzu moale între perne, depărtă leneșă picioarele, își lăsă capul pe piept și oftă înfrântă de plăcere și tristețe.

Simți cald pe pulpe și – depărtat, obscur – își aminti gustul sângelui.

CAPITOLUL II

„DAR NU VEZI CĂ AU ÎNFLORIT SALCĂMI?”

Întâmplarea trecuse fără alte complicații sentimentale. Mama Adrianei avea pentru crizele suferite ale fiicei ei aceeași înțelegere îngăduitoare și oarecum neatentă pe care, cu douăzeci de ani în urmă, o avusese pentru propriile ei tulburări și taine: știa că au să treacă.

Dacă n-ar fi oprit-o un sentiment neobișnuit de jenă, i-ar fi spus foarte simplu fetei că supliciu acela fusese normal, că spaima are să treacă ușor, că toate acele deznădejdi inutile aveau să fie uitate și că într-o bună zi are să plece și ea din casa părintească, la brațul unui alt Iuliu Dunea, și are să râdă de toate acele prostii, dacă le va mai ține minte.

Prefera însă să treacă peste cele întâmplate și să evite explicații greu de dat. Pentru ea, noua vârstă a Adrianei nu însemna decât o schimbare în igiena unui copil. Atât.

La drept vorbind, avusese totuși o clipă de emoție. Gândul că în aceeași casă începe să trăiască încă o femeie și că această femeie este propriul ei copil trezea în sufletul ei împărțit între un început de gută, un bărbat bun și o fată cuminte ceva dintr-o veche cochetație, care o făcea să simtă nedeslușit și regretul tinereții ce pleca pentru totdeauna, și

orgoliul părintesc al celei ce se ridica. În fața patului Adrianei, Maria Dunea își aminti, ca la o margine de drum, tot ce fusese viața ei obscură de fiecare zi și oftă încet. Iar Adriana, din această tulburare a mamei și din gravitatea cu care îi spusese să se odihnească, fiindcă trebuie să fie oboșită (de unde știa că are nevoie de odihnă?), păstră credința că în întâmplarea din noaptea trecută era un lucru tainic și vinovat, un mister asemănător poveștii unui unchi plecat de tânăr în America și a cărui fotografie o țineau în casă, fără ca vreodată să îndrăznească cineva să-i spună cu glas tare numele, de față cu ea.

De aceea poate, seara când se culcă, strângându-se toată sub plapumă, avu senzația ascunsă că săvârșește un delict.

Câteva zile mai târziu, Adriana se întorcea la școală. Nu era nici leneșă, nici alintată. Dar mama ei preferase să o țină mai mult pe lângă casă în timpul acelor zile dificile: cunoștea curiozitatea cu care fetele de vârsta Adrianei se adună prin colțuri să-și spună cu voce joasă o mie de prostii pe care nu le înțeleg.

Doamna Dunea nu iubea misterele. Domnul Dunea nici pe atât.

O vreme fata fu ținută în apropierea lor, acasă, la cinematograful sau la plimbare. Vizitele prietenelor, rare de altminteri, erau primite în prezența întâmplătoare, dar infailibilă a unuia din părinți. Cât privește învățătura, nu era nicio primejdie.

Câteva săptămâni de lipsă de la „Notre Dame d'Avignon“, școală de limbi moderne, pictură și bune maniere, erau o pierdere reparabilă. Nici măcar premiul de la sfârșitul

anului nu era în primejdie. Adriana nu primise regimul acesta cu prea multă părere de rău. Ceea ce se petrecea cu ea însăși o interesa prea mult ca să umble după o libertate cu care nu avea ce face. Glumele de la școală, rivalitatea sau prietenia colegelor, simpatia lui *soeur* Denise chiar, ce însemnau toate aceste lucruri, când ea se simțea gata să moară! Arunca asupra trecutului – trecutul ei de cincisprezece ani, cu păpuși, caiete și fleacuri – o privire obosită ca a acelor oameni care se întorc după o mare nenorocire, într-un oraș vesel, luminat și fără griji.

Totuși, în dimineața aceea se ducea la școală cu bucurie. Nu era curioasă să vadă: aștepta să fie văzută.

Căci ce puteau să-i spună ei fetele acelea care, toate la un loc, nu știau ce știa ea? Poate Margareta... Ea a fost totdeauna mai ciudată decât celelalte... Sau poate nici ea... Adriana nu se opri cum obișnuia altădată, în fața liceului de băieți. Nu o mai interesa banda aceea de zănatici, care urlau și se băteau tocmai când se întorceau fetele de la școală, ca să-i vadă și să-i admire poate. Câțiva pași mai departe, un domn se înclină respectuos din pragul unei prăvălii.

— Am onoarea, domnișoară Dunea!

Adriana roși. În trecere, își privi în oglinda unei vitrine talia înălțată și obrazul tras. Altădată, nu mai departe decât acum două luni, i s-ar fi spus „bună ziua, drăguță!”.

Când intră în clasă, *soeur* Denise începuse lecția.

O întrerupse totuși în cinstea ei, coborî de la catedră, o mângâie pe păr și o sărută. Era o răsplată pe care tânăra călugăriță o dădea numai la sfârșitul trimestrului elevelor celor mai bune. Toată clasa vui de surpriză și invidie.

Galbena Lucreția Ginulescu, preferata interimară a lui *soeur* Denise în timpul cât lipsise Adriana, tremură de necaz. Ar fi roșit de mânie: pielea ei galbenă totdeauna nu-i permitea însă variații de culoare. Numai Adriana rămase insensibilă. Ea era deasupra acestor copilării și, dacă demnitatea ei de convalescentă i-ar fi permis, ar fi surăs.

În bancă răspunse entuziasmului Ceciliei Coteanu cu o strângere de mână obosită. Își scoase, cu mișcări încete, blocul, linia și creionul, dezlipi o hârtie albă și scrise pe marginea ei de sus, caligrafic, cu litere mari și rare: Adriana Dunea, 8 aprilie. (Aprilie? Să nu fi înflorit încă salcâmi pe bulevard sau a trecut pe lângă ei fără să-i vadă? E și greu să observi toate lucrurile, când ești atât de obosită. Nici pe domnul Popescu nu l-ar fi văzut, dacă nu i-ar fi strigat el: „Am onoarea, domnișoară Dunea!” Ce nostim era!)

Din spate o colegă îi strecură o hârtie. Adriana citi: „Mi-a adus papa un *jersey* ca al tău, de la București, lavabil și cu dungi roșii. Să vezi ce drăguț. Vii după-masă să-l vezi?”

Adriana ridică din umeri plictisită și încercă să deseneze.

— Știi ce-a spus Gelu aseară? Că femeile sunt niște năpârci și că el...

— Vă rog, Coteanu nu mă lasă să lucrez.

Se făcu un moment de liniște. Adriana își pâra cea mai bună prietenă. Toate capetele se întoarseră surprinse spre banca ei.

O rumoare de indignare și satisfacție urmă întâiului moment de uluială: se dovedea deci inima neagră a unei premiante și se despărțeau cele mai bune prietene din școală.

Lucreția Ginulescu se miră cu glas tare: